

**Cēsu novada pašvaldības iestādes “Cēsu muzejs”
KRĀJUMA DARBA POLITIKA
Piebalgas muzeju apvienības „Orisāre” krājuma darbam
2026–2031**

Piebalgas muzeju apvienības “Orisāre” (turpmāk – PMA “Orisāre”) Krājuma darba politika ir dokuments, kas, pamatojoties uz Cēsu novada pašvaldības iestādes “Cēsu muzejs” (turpmāk – Muzejs) darbības un attīstības stratēģiju (turpmāk – Stratēģija), nosaka PMA “Orisāre” krājuma attīstību un pārvaldību, kā arī raksturo, kā saskaņā ar Muzeja stratēģiskajiem mērķiem un uzdevumiem tiks īstenota Muzeja misija krājuma darba jomā laika periodam no 2026. gada līdz 2031. gadam. Krājuma darba politika attiecas uz PMA “Orisāre” krājumu. Krājuma darba politika ir izstrādāta, balstoties uz Muzeja Stratēģijā izklāstīto situācijas analīzi un izvirzītajiem attīstības mērķiem pakārtotajiem uzdevumiem krājuma komplektēšanā, dokumentēšanā, saglabāšanā un izmantošanā. Krājuma darba politika ir PMA “Orisāre” muzeju speciālistu darba instruments un ir saistoša Muzeja darbiniekiem, kuru pienākumi saistīti ar krājuma darbu

1. Krājuma darba politikas mērķis un uzdevumi

1.1. PMA “Orisāre” krājuma darba politikas mērķis ir, papildinot un aizsargājot muzejā uzkrātos kultūrvēstures un mākslas avotus, nodrošināt šo vērtību saglabāšanu nākamajām paaudzēm.

1.2. Atbilstoši PMA “Orisāre” nolikumā definētajai misijai, tās krājuma virsuzdevums ir ilgtspējīga, sabiedrībai pieejama, unikālu, autentisku muzeāliju komplektēšana, saglabāšana un pārvaldība, kas ar bagātīgu kontekstuālo informāciju, garīgo saturu un nozīmi, veido plašu pētniecisko materiālu kopumu un vienlaikus ar to sniedz radošas interpretācijas iespējas komunikācijas darbā, tādējādi kalpojot cilvēka izaugsmei un Piebalgas kultūrvēsturiskās identitātes stiprināšanai un attīstībai.

2. Esošās politikas izvērtējums

Kopš PMA “Orisāre” akreditācijas 2022. gadā, tās darbību ietekmējušas divas pārvaldības reorganizācijas un apvienībā esošo triju no četriem memoriālajiem muzejiem speciālistu maiņas, kā arī krājuma un administratīvo telpu maiņa – krājuma pārvietošana no “Norkalniem2” Vecpiebalgā uz “Zemniekiem” Inešos. Tas krājuma darbu ir ietekmējis pozitīvi: krājums atrodas salīdzinoši piemērotākās, plašākās un apmeklētājiem pieejamākās telpās, ir palielinājusies darbinieku, muzeju speciālistu kapacitāte.

Krājuma darbā saskatāmas pozitīvas tendences, kuras ir esošās krājuma politikas īstenošanas rezultāts. Ir pārskatāma krājuma kolekciju struktūra, skaidri noteikts krājuma veidošanas mērķis un uzdevumi. Krājuma komplektēšana norit atbilstoši precīzi noteiktam saturam: tēmu, teritorijas un laika perioda raksturojumam. Jauniegūto un kolekcijās esošo muzeja priekšmetu ievadīšana Nacionālajā muzeju krājuma kopkatalogā (turpmāk – NMKK) norit atbilstoši plānotajam (apm. 700

vienības gadā). Izvirzītās krājuma darba prioritātes ir atbilstošas esošajām PMA "Orisāre" darbības problēmām.

Līdz pilnai krājuma esības pārbaudei, kas noslēdzās 2026.g. 24. aprīlī, nav tikusi analizēta krājuma struktūra pēc krājuma priekšmetu veida, kas ļautu izvērtēt un sastādīt iespējami atsavināmo priekšmetu sarakstu.

3. Krājuma satura raksturojums

Kopš 2024. gada PMA "Orisāre" ir Cēsu novada pašvaldības iestādes "Cēsu muzejs" struktūrvienība, kuras mērķis nemainīgi ir saglabāt un nodot sabiedrībai un nākamajām paaudzēm Piebalgas kultūrvēstures liecības.

PMA "Orisāre" ir izveidots centralizēts krājums, kurā ir autentiski priekšmeti ar stāstiem par dižiem piebaldzēniem un viņu dzimtām. Krājums veidojies jau no 1929. gada, kad tika atklāts Latvijā pirmais memoriālais muzejs "Kalna Kaibēni".

Pēc datiem uz 2026. g. 1. janvāri, krājumā glabājas 20857 vienības, t. sk. 86% jeb 17931 pamatkrājumā. Palīgkrājums – 2926 vienības jeb 14% no kopējā muzeja priekšmetu skaita.

Pilnā krājuma esības pārbaudē (uz 24.04.2026.) precizēts, ka muzeju apvienības krājumu veido pamatkrājums ar sekojošām priekšmetu grupām:

Priekšmetu grupas	Skaitis	% saturs	Vērtība EUR
dokumenti	1194	6,7	2547,60
fotogrāfijas	3814	21,3	9495,00
grāmatas	2300	12,8	6356,98
iespieddarbi	6428	35,9	13049,00
korespondence	2586	14,4	5649,84
mākslas darbi	171	1	14943,25
piemiņas lietas (un tipoloģiski priekšmeti)	652	3,6	14531,14
rokraksti	770	4,3	3538,95
audiovizuālie materiāli	13	0,1	26,00
Kopā	17928	100	70137,76

un palīgkrājums:

Priekšmetu grupas	Skaitis	% saturs	Vērtība EUR
dokumenti	264	9,0	528,00
fotogrāfijas	519	17,7	1038,00
grāmatas	131	4,5	262,00
iespieddarbi	1482	50,6	2964,00
korespondence	209	7,1	418,00
mākslas darbi	3	0,1	6,00
piemiņas lietas (un tipoloģiski priekšmeti)	68	2,3	136,00
rokraksti	249	8,5	498,00
audiovizuālie materiāli	1	0,0	2,00
Kopā	2926	100	5852,00

Dokumenti, korespondence, rokraksti, piemiņas lietas un mākslas darbi ir unikāli, ar augstu izmantošanas iespēju. Daļa tiek ilgstoši eksponēta, apdraudot to saglabātību.

Lielu daļu krājuma veido iespieddarbi (t. sk. laikrakstu un žurnālu izgriezumi), kā arī fotogrāfijas (t. sk. kopijas), kuru izmantojums ir vājš.

PMA „Orisāre” krājumu veido trīs pabeigtas kolekcijas: „Kaikašu” (KAIK), „Saulrieti”(K.Sk.), un „Kalna Kaibēnu” (KK) krājumi. Visi pēc apvienības izveidošanas iegūtie krājuma priekšmeti iekļauti ceturtajā – PMA „Orisāre” kopīgā krājuma kolekcijā (ORIS).

Kolekcijas	KAIK		K.Sk.		KK		ORIS		PMA Kopā	
	Pr-ti	%	Pr-ti	%	Pr-ti	%	Pr-ti	%	Pr-ti	%
Pamatkrājums	3472	82,6	3254	97	8750	86,5	2452	77,1	17928	86
Palīgkrājums	733	17,4	96	3	1367	13,5	730	22,9	2926	14
Krājums kopā	4205	100	3350	100	10117	100	3182	100	20854	100

Laika posmā no 2022.gada nogales krājuma priekšmetu skaits audzis par 777 , jeb 3,7% krājuma–566 priekšmeti pamatkrājumā, 211–palīgkrājumā. Kā nozīmīgs krājuma papildinājums minams dramaturga Paula Putniņa arhīvs (t. sk. manuskripti pilnā apjomā).

„Kaikašu” kolekcija veidota kopš 1990. gada,

Kopējais krājuma vienību skaits: 4 205 jeb 20 % no PMA “Orisāre” krājuma kopējā apjoma; pamatkrājumā 3 472 jeb 82,6 % no „Kaikašu” kolekcijas kopējā vienību skaita; palīgkrājumā 733 jeb 17,4 % no „Kaikašu” kolekcijas kopējā vienību skaita.

Kolekciju veido divas apakškolekcijas:

- Austriņu dzimta;
- Piebalgas vēsture un kultūrvēsture.

„Kaikašu” kolekcijā atrodams plašs iespieddarbu klāsts par Piebalgas kultūrvēsturi un Austriņu dzimtu, unikāla Mudītes Austriņas saules atveidu kolekcija. Kolekcijā arī korespondence un rokraksti, kā arī nodegušās Kaudzīšu skolas bibliotēkas izglābtie eksemplāri.

„Saulrieti” kolekcija veidota kopš 1987. gada,

Kopējais krājuma vienību skaits 3 350 jeb 16 % no PMA “Orisāre” krājuma kopējā apjoma; pamatkrājumā 3 254 jeb 97 % no „Saulrieti” kolekcijas; palīgkrājumā 96 jeb 3 % no „Saulrieti” kolekcijas.

Kolekciju veido materiāli par Kārli Skalbi, Lizeti Skalbi un Skalbjū dzimtu.

„Saulrieti” kolekcijā īpašu vietu ieņem Kārļa Skalbes rokraksti un korespondence, kā arī piemiņas lietas. Lizetes Skalbes apakškolekcijā plašs t. s. Zviedrijas arhīvs, ko veido Lizetes Skalbes Zviedrijas perioda korespondence, rokraksti, piemiņas lietas, tulkojumu manuskripti.

„Kalna Kaibēnu” kolekcija veidota kopš 1929. gada.

Kopējais krājuma vienību skaits 10 117 jeb 48,5 % no PMA “Orisāre” kopējā krājuma apjoma; pamatkrājumā 8 750 jeb 86,5 % no „Kalna Kaibēnu” kolekcijas; palīgkrājumā 1 367 jeb 13,5 % no „Kalna Kaibēnu” kolekcijas.

Kolekciju veido apakškolekcijas:

- 105 Piebalgas personības/ dzimtas;
- Piebalgas vēsture un kultūrvēsture 8 sadaļās.

„Kalna Kaibēnu” kolekcijā ir unikāli Brāļu Kaudzišu dzīves laika un no viņu ceļojumiem atvesti priekšmeti sākot ar mēbelēm un beidzot ar sīkākām piemiņas lietām, plaša iespaiddarbu kolekcija par Piebalgas kultūrvēsturi.

„Orisāres” kolekcija veidota kopš 2006. gada.

Kopējais krājuma vienību skaits 3182 jeb 15,3 % no PMA “Orisāre” kopējā krājuma; pamatkrājumā 2452 jeb 77,1 % no „Orisāres” kolekcijas; palīgkrājumā 730 jeb 22,9 % no „Orisāres” kolekcijas.

4. Krājuma komplektēšanas pamatvirzieni

Tā kā „Kalna Kaibēnu” (KK), „Kaikašu” (KAIK) un „Saulrieti” (K.SK.) kolekcijas netiek turpinātas, saglabājot to veselumu PMA “Orisāre” dibināšanas brīdī 2006. gadā, šīm kolekcijām atbilstošie jauniegūtie priekšmeti tiek komplektēti „Orisāres” kolekcijā, ievērojot personību un tematisko apakškolekciju principu un topogrāfiju krātuvē.

Saskaņā ar PMA “Orisāre” misiju krājums saglabājams un turpināms veidot kā vēsturiskā Piebalgas novada kultūrvēsturisko unikalitāti un daudzveidību, izcilo piebaldzēnu personību un daiļradi raksturojošu liecību kopums.

Krājuma komplektēšanas tematiskie virzieni:

- brāļu Kaudzišu dzīve un daiļrade, pedagoģiskā darbība, sabiedriski politiskā darbība;
- K. un L. Skalbjū dzīve, daiļrade un sabiedriski politiskā darbība; Skalbjū dzimtas locekļu dzīves gaitas un radošā darbība, piemiņas saglabāšana;
- Jāņa, Antona un Mudītes Austriņu, Jāņa Priedes, Lilitas Bērziņas u. c. Austriņu dzimtai piederīgo un ar viņiem cieši saistītu personu dzīve un daiļrade; Austriņu dzimtas piemiņas saglabāšana;
- Emīla Dārziņa dzīve un daiļrade; Volfganga Dārziņa dzīve un daiļrade; Dārziņu dzimtas piemiņas saglabāšana;
- Jāņa Sudrabkalna dzīve un daiļrade;
- Piebalgas novada kultūrvēsture, tās veidotāju dzīve, darbi, piemiņas saglabāšana.

Krājumam raksturīgās teritorijas:

- brāļu Kaudzišu dzīves, ceļojumu un daiļrades vietas Latvijā u. c. ārzemēs;
- Kaudzišu dzimtas, dzimtai piederīgo, līdzgaitnieku, draugu u. c. ievērojamu piebaldzēnu dzīves un radošās darbības vietas Latvijā un ārzemēs;
- K. un L. Skalbjū dzīves un radošās darbības vietas Latvijā un ārzemēs;
- Skalbjū dzimtas, viņu tuvinieku un draugu dzīves un radošās darbības vietas Latvijā un ārzemēs;
- J., A., M. Austriņu un ar viņiem cieši saistītu personu dzīves vietas Latvijā un ārzemēs;
- Piebalgas novads – Vecpiebalgas, Inešu, Jaunpiebalgas pagasti, to tuvākā apkārtnē (Kaive, Zosēni);
- Piebalgas novada kultūras veidotāju dzīves un darbības vietas Latvijā un ārzemēs;
- Emīla Dārziņa dzīves un darbības vietas Latvijā un ārzemēs;
- Volfganga Dārziņa dzīves un darba vietas Latvijā un ārzemēs;
- Jāņa Sudrabkalna dzīves un darbības vietas Latvijā un ārzemēs.

Krājumam raksturīgais laika periods:

- no senākā vēstures avotos fiksētā Austriņu, Kaudzišu un Skalbjū dzimtas vēstures posma (apmēram no 19. gs. līdz mūsdienām);
- no Piebalgas novada vēstures un kultūrvēstures pirmsākumiem līdz mūsdienām.

5. Krājuma papildināšana

Krājums tiek papildināts ar sekojošām priekšmetu grupām, kas atbilstoši PMA "Orisāre" misijai veido krājuma saturu ievērojot tematisko, teritoriālo, hronoloģisko principus:

- dokumenti;
- fotogrāfijas;
- grāmatas;
- iespieddarbi;
- korespondence;
- mākslas darbi;
- piemiņas lietas (un tipoloģiski priekšmeti);
- rokraksti;
- audiovizuālie materiāli.

Krājumu papildina, ņemot vērā šādus kritērijus:

- priekšmeta atbilstība Nacionālā muzeju krājuma priekšmeta kritērijiem.
- priekšmeta atbilstība PMA "Orisāre" misijai, mērķiem un uzdevumiem;
Saskaņā ar nolikumu PMA „Orisāre” vāc visus lietiskos, rakstiskos un citādi fiksētos avotus, kas veido, papildina un paplašina zināšanas par Austriņu, Kaudzišu, Skalbjū, Dārziņu un J.Sudrabkalna dzimtām piederīgo dzīvi, radošo un profesionālo darbību, vēsturiskā Piebalgas novada kultūrvēsturi, kultūrvēsturiskajiem objektiem un nozīmīgām personībām.
- priekšmeta atbilstība kolekcijai, noteiktai zinātniskā darba tēmai, ekspozīcijai, izstādei, ko izvērtē, ņemot vērā esošo kolekciju saturu, izvairoties no neatbilstošu priekšmetu iekļaušanas krājumā;
- priekšmeta unikalitāte, kultūrvēsturiskā vai mākslinieciskā nozīme, ņemot vērā priekšmeta nozīmīgumu Austriņu, Kaudzišu, Skalbjū, Dārziņu un J. Sudrabkalna dzimtām piederīgo dzīves un radošās darbības kontekstā, kā arī to, vai priekšmets ir oriģināls, vai par to ir pieejama kontekstuāla informācija vai pastāv iespēja šādu informāciju iegūt.
- priekšmeta memorialitāte;
PMA "Orisāre" vāc visus priekšmetus, kas piederējuši Austriņu, Kaudzišu, Skalbjū, Dārziņu un J. Sudrabkalna dzimtām piederīgajiem.

Krājumā neiekļauj:

- muzejiskos priekšmetus (t. sk. grāmatas, dažādus sadzīves priekšmetus un dzimtu arhīvus), kas nav tieši saistīti ar Piebalgu vai Piebalgas personībām, Piebalgas kultūrvēstures veidotājiem, un kuru piederība, saturs, autori, izdevēji utt. nav saistāmi ar vēsturisko Piebalgas novadu;
- vēsturiskā Piebalgas novada vēstures materiālus. Lai gan pabeigtajās kolekcijās ir arī vēstures materiāli, turpmāk PMA "Orisāre" vāc tikai ar Piebalgas novada kultūrvēsturi saistītus materiālus.

No priekšmeta pieņemšanas krājumā var atteikties, ņemot vērā šādus kritērijus:

- priekšmeta saglabātības pakāpe;
Ievērojot muzeju apvienības reālās konservācijas un restaurācijas iespējas krājums papildināms ar labi saglabātiem un viegli saglabājamiem priekšmetiem, iespējams atteikties no priekšmeta par labu muzejam, kuram ir saglabāšanas iespējas.
- identisku muzeja priekšmetu skaits pamatkrājumā un palīgkrājumā ;
Ja muzeju apvienības krājumā jau ir pietiekams identisku priekšmetu skaits, PMA "Orisāre" no priekšmeta var atteikties;
- priekšmetam optimālu glabāšanas apstākļu nodrošināšanas iespēja;

PMA "Orisāre" var atteikties no priekšmetiem, kuriem nespēj nodrošināt nepieciešamos glabāšanas apstākļus (piem. arī PMA "Orisāre" misijai atbilstoši lielgabarīta priekšmeti).

- priekšmeta izmantojamība,

Tiek izvērtētas gan priekšmeta eksponēšanas, gan izpētes iespējas, ņemot vērā izglītojošā un zinātniski pētnieciskā darba plānus;

- informācijas daudzums par priekšmetu;

PMA "Orisāre" nekrāj priekšmetus, par kuriem nav nepieciešamās pamatinformācijas, un nav zināms, ka šādu informāciju būs iespējams iegūt.

- priekšmeta legāla izcelsme, skaidras īpašumtiesības un ar tā izmantošanu saistītie ierobežojumi;

Ja priekšmeta vai kolekcijas īpašniekam ir nosacījumi par priekšmetu izmantošanas kārtību, kas apgrūtina PMA "Orisāre" darbu, tad PMA "Orisāre" var atteikties no priekšmeta vai kolekcijas.

Krājuma papildināšanu ierobežojošie faktori:

Krājuma papildināšanu ierobežo finansējuma trūkums pirkumiem, piemēram, tipoloģisko priekšmetu iegādei ekspozīcijas vajadzībām.

6. Krājuma izvērtēšana (atsavināmie priekšmeti)

Jāizveido atsavināmo priekšmetu saraksts, iekļaujot tajā priekšmetus, kas atbilst sekojošiem kritērijiem:

- uzskaites kļūdu rezultātā krājumā dubultā iekļautie priekšmeti;
- priekšmeti, kas ilgstoši (no 1991.g.) atrodas skaidrošanā un atkārtoti esības pārbaudēs nav atrasti;
- priekšmeti, kas no krājuma izslēgti (ir piezīme inventāra grāmatā, bet tam trūkst dokumentālā apliecinājuma);
- nevērtīgas kopijas (iespieddarbu kserokopijas, fotogrāfiju kopijas u. tml.), kuru kvalitāte ir mūsdienām neatbilstoša;
- ar Piebalgas kultūrvēsturi nesaistītas grāmatas, dāvanas muzejiem u. tml.;
- daļa iespieddarbu (misijai neatbilstoši laikrakstu, žurnālu izgriezumi un to kopijas, kuru oriģināli pieejami digitālajās krātuvēs).

7. Krājuma papildināšanas avoti un metodes

PMA "Orisāre" krājuma papildināšanas pamatā ir pasīvā, retrospektīvā krājuma veidošana.

Avoti: Vēsturiskā Piebalgas novada teritorija, tās iedzīvotāji, ievērojamo piebaldzēnu dzimtu pēcteči.

Metodes:

- dāvinājumi (galvenā krājuma papildināšanas metode);
- pirkumi un muzeja uzdevumā izgatavoti priekšmeti;
- sabiedrības iesaiste, meklējot konkrētus priekšmetus (uzsaukumi muzeju draugiem un atbalstītājiem, nelielas ekspedīcijas ar konkrētiem mērķiem).

8. Krājuma papildināšanas prioritātes

PMA „Orisāre” krājums ir daudzveidīgs un plašs, taču par daudzām Piebalgas izcilām personībām krājumā ir maz liecību, tādēļ tas jāpapildina ar trūkstošajiem priekšmetiem, aktīvāk pievēršoties konkrētu personību apakškolekciju komplektēšanai. Krājums intensīvāk jāizmanto pētnieciskajā

darbā, radot pētījumus par personībām, izstāžu un ekspozīciju plānus par neeksponētām tēmām un attiecīgi eksponējot krājuma priekšmetus.

Krājumu nepieciešams papildināt ar:

- laikmetu raksturojošiem sadzīves priekšmetiem ekspozīciju vajadzībām;
- labi saglabātiem to grāmatu eksemplāriem, kas nepieciešami eksponēšanai, bet krājumā ir tikai slikti saglabāti, nav nemaz vai ir tikai vienā eksemplārā;
- E. Dārziņa un J. Sudrabkalna jaunas pamatekspozīcijas veidošanai vajadzīgiem priekšmetiem vai to kopijām.

9. Krājuma saglabāšana

Kolekcijas saglabātības stāvoklis kopumā vērtējams kā stabils.

Īpaši KK apakškolekcijā, kas ir sāкта veidot jau pirms 1929.g., ir priekšmeti, kas ir sairuši vai sairšanas stadijā (laika, kara, lemjošo institūciju neieinteresētības rezultāts dažādu varu laikā, darbinieku mainība, neizpratne, bioloģiskas izcelsmes bojājumi u. c.), tomēr nav novērojama būtiska priekšmetu tālāka saglabātības stāvokļa pasliktināšanās.

Glabāšanas apstākļi ir uzlabojušies, mainot krātuves atrašanās vietu 2024. gadā. Mazinājusies mitruma ietekme, kas bija problēma pirms pārcelšanās.

Aktuāla ir jaudīgu gaisa mitrinātāju iegāde, jo apkures periodā krātuvē ir ļoti sauss gaiss, kas negatīvi ietekmē priekšmetu saglabātību.

Lai uzlabotu un preventīvi novērstu iespējamo saglabātības stāvokļa pasliktināšanos tiek veikts:

- krātuves telpu temperatūras un mitruma ikdienas monitorings;
- priekšmetu atputekļošana;
- novecojušo un neatbilstošo aploksņu nomaiņa kolekcijas rokrakstu, dokumentu un korespondences priekšmetu grupām.

PMA „Orisāre” nav sava sertificēta restauratora, tādēļ nepieciešamie konservācijas vai restaurācijas darbi veicami ar Muzeja vai citu muzeju vai institūciju restauratoru palīdzību. Konservācija un restaurācija veikta tikai atsevišķiem krājuma priekšmetiem.

Jāaktualizē restaurējamo un konservējamo priekšmetu saraksts, nosakot prioritātes.

Īpaša vērtība ir krājumā esošajām Kārļa Skalbes, Reiņa un Matīsa Kaudzīšu, Antona Austriņa kolekciju autentiskajām piemiņas lietām, rokrakstiem, korespondencei, kas ir unikālas un nav atkārtojamas.

Muzeja krājuma drošību nodrošina ugunsdrošības un apsardzes signalizācija gan krājuma telpās, gan memoriālajos muzejos. Krājuma glabātavā un publiskajā telpā, kurā tiek eksponēti priekšmeti, izvietoti lokālie ugunsdzēsības aparāti.

Ir izveidoti seši prioritāri glābjamo priekšmetu saraksti krājuma apdraudējuma gadījumā: viens ziemas periodam, kad priekšmeti atrodas krātuvē, pieci muzeju darba sezonai, kad daļa krājuma priekšmetu tiek eksponēti, daļa atrodas krātuvē.

Pilnās esības pārbaudes laikā 2025./2026.g. datu uzskaitē un analīzei, kā arī efektīvai priekšmetu meklēšanai *Excel* rakurstabulas formātā ir digitalizētas inventāra grāmatas. Darba procesā nepieciešama to precizēšana, papildus datu ievadīšana.

10. Krājuma pieejamība un izmantošana

Atbilstoši Noteikumiem par Nacionālo muzeju krājumu un iekšējiem noteikumiem par PMA "Orisāre" krājuma veidošanas, papildināšanas, uzskaites, saglabāšanas un izmantošanas kārtību" PMA „Orisāre” krājums ir pieejams sabiedrībai izmantošanai zinātnes, kultūras un izglītības jomā.

Krājuma pieejamības un izmantošanas veidi

- eksponēšanai muzeju ekspozīcijās un izstādēs;
Krājuma priekšmetus eksponē muzeju ekspozīcijās un muzeju un krājuma daļas izstādēs, atbilstoši izstādes vai ekspozīcijas plānam, ievērojot to saglabāšanai nepieciešamos apstākļus (telpu klimats, drošības pasākumi).
Rokrakstu un fotoattēlu oriģinālus neeksponē, tos aizstāj ar kvalitatīvām kopijām.
Neeksponē slikti saglabājušos muzeja priekšmetus, kuriem nepieciešama konservācija vai restaurācija.
- izglītojošam darbam muzejpedagoģiskajās nodarbībās muzejos un PMA "Orisāre" krājuma daļā, arī ārpus muzejiem.
Krājuma daļā uz noteiktu laiku (izstādes maksimālais eksponēšanas laiks - mēnesis) eksponējami priekšmetu oriģināli vitrīnās, nodrošinot pret izbalsošanu ar pārsegumiem.
Ārpusmuzeju pasākumos eksponējamas priekšmetu kopijas, ja nepieciešami oriģināli, tad ar krājuma glabātāja atļauju uz pasākuma laiku vienas dienas ietvarā.
Muzeju piedāvājumā eksponēšanai, muzejpedagoģiskajās programmās un citās aktivitātēs izmantojami palīgkrājuma priekšmeti un kopijas.
- zinātniski pētnieciskajā darbā – pētniecībai darbiniekiem, ārpusmuzeja pētniekiem, apmeklētājiem – skolēniem u. c. interesentiem ekspozīciju, izstāžu veidošanai, referātu, publikāciju sagatavošanai, kā arī:
PMA "Orisāre" katru sezonu piedāvā izstādes, kas veidotas no krājuma neeksponētās daļas;
 - nodrošina apmeklētājiem un pētniekiem iespēju strādāt ar neeksponēto krājuma daļu.
 - nodrošina kartotēku, klasifikatoru u. c. uzzīņu materiālu pieejamību, kā arī citas informācijas par krājuma saturu pieejamību bez maksas;
 - sniedz konsultācijas par PMA "Orisāre" krājumu;
 - pēc apmeklētāju lūguma veic materiālu atlasī;
 - fotogrāfiju, dokumentu kopēšana, skenēšana un ierakstīšana digitālajos datu nesējos vai priekšmetu fotografēšana ir maksas pakalpojums.
- deponēšanai citiem muzejiem.

Muzeja priekšmeti tiek pēc pieprasījuma uz laiku izsniegti (deponēti) citiem muzejiem eksponēšanai. Deponēšanai piedāvā jebkuru labi saglabājušos priekšmetu, kurš nav eksponēts pamatekspozīcijā vai aktuālajā izstādē.

11. Krājuma digitalizācija

NMKK ir ievadītas krājuma "Kaikašu", "Saulrietu", "Orisāre" kolekcijas. Turpinās "Kalna Kaibēnu" nedigitalizētā krājuma ievadīšana NMKK. Ir izveidota un tiek papildināta krājuma priekšmetu elektroniskā uzskaite (inventāra grāmatas excel formātā).

Digitalizācijas pamatuzdevumi:

- NMKK ievadīt katru jaunieguvumu;
- NMKK ievadīt vēl nedigitalizētos priekšmetus (500 vienības gadā);

- izveidot pārskatāmu digitalizēto priekšmetu uzskaiti;
- katra priekšmeta aprakstam pievienot digitālu attēlu, ievērojot ētikas normas (piem. bērnu fotogrāfijas);
- piesaistīt finansējumu mērķtiecīgai digitalizācijai (pa kolekcijām), piesaistot profesionālu fotogrāfu;
- digitalizēt (skenējot) inventāra grāmatas.

12. Krājuma darba problēmas un no tām izrietošās prioritātes

Galvenie krājuma darba norises šķēršļi:

- padomju okupācijas periodā kvantitatīvo rādītāju izpildes dēļ radīts krājumā uzņemto priekšmetu "krājuma piesārņojums": muzeju misijai neatbilstoši priekšmeti, ar zemu izmantojamību;
- priekšmetu restaurācijas vajadzība;
- centrālapkures režīma dēļ apgrūtināta krājuma priekšmetu saglabāšana;
- pamatekspozīcijā ilgstoši eksponēto (īpaši "Kalna Kaibēnu") kolekcijas priekšmetu "nogurums";
- NMKK sistēmas darbības regulāri traucējumi;
- nepietiekams krājuma zinātniskās pētniecības darbs.

Darba prioritātes:

1. Krājuma inventarizācija, izvērtēšana:

- priekšmetu ar vāju izmantošanas potenciālu (iespieddarbu, t. sk. avīzrakstu izgriezumu un to kopiju, sliktas kvalitātes fotokopiju) atsavināšana;
- zudušo priekšmetu (pamatā no "Kalna Kaibēnu" kolekcijas), kas nav atrodami un inventāra grāmatā jau 1973. un 1991. gadā atzīmēti kā trūkstot, izņemšana;
- restauratora atzinuma saņemšana par saņemšanas stadijā esošu priekšmetu saglabāšanas iespējām vai izslēgšanu no krājuma;
- prioritāri restaurējamo, tīrāmo priekšmetu saraksta pārskatīšana, papildināšana un atjaunošana.

2. Valsts kultūrkapitāla fonda finansējuma piesaiste par prioritātēm noteikto priekšmetu restaurācijai.

3. Krātuves esošo telpu mikroklimata uzlabošanas koncepcijas un inženiertehniskā risinājuma izstrāde (vismaz jaudīgu gaisa mitrinātāju iegāde un uzstādīšana).

4. Krājuma priekšmetu digitalizācijas turpināšana un darbs NMKK sistēmā. Esošo darbinieku apmācīšana un piesaistīšana darbam NMKK.

5. Esošo darbinieku izglītošanās mūsdienīgam muzeja darbam nepieciešamo zināšanu un prasmju iegūšanai.